

Dos desafiaments: acolliment i participació

La xarxa-CEP (Centre d'Estudis Pastorals)

El Centre d'Estudis Pastorals (CEP) va posar en marxa el curs passat (2009-2010) una nova iniciativa: **la Xarxa CEP**. És un espai virtual de recerca i reflexió compartida entre els diversos agents de la pastoral a propòsit d'alguna temàtica d'interès pastoral. La **Xarxa** està formada en aquests moments per unes 100 persones dels bisbats de Catalunya.

Durant el curs 2009-10 el tema de reflexió proposat va ser **l'acolliment pastoral**. A partir d'uns materials de reflexió, la Xarxa ha anat elaborant constatacions; intercanvi d'experiències, criteris, objectius, reptes... sobre aquest tema aplicat a la comunitat parroquial. Al final el resultat ha estat aquest: *una Guia de bones pràctiques*.

El primer resultat: una guia

La Guia és el fruit de la reflexió col·lectiva, és la suma d'aportacions de tots plegats. La Guia vol ser un instrument útil i pràctic per a l'acció pastoral de les nostres comunitats. El document està dividit en dues parts:

La primera part recull els elements teòrics i pràctics sobre l'acolliment. Així tenim un **primer capítol**

on de forma breu es dona la visió evangèlica de l'acolliment, partint d'aquella frase que trobem en l'evangelista Lluc: "Murmuraven i deien: aquest home acull els pecadors i menja amb ells" (Lc 15,2). Acollir és rebre algú que es presenta. Acollir és atendre una demanda, una opinió, un consell. L'acolliment ens descentra de nosaltres mateixos, per a centrar-nos en l'altre a qui volem i hem d'acollir. I així ha estat en la història de la salvació: la història del descentrament de Déu que es vol centrar en la persona humana.

Cal conèixer qui s'acull

El **segon capítol** presenta una sèrie de criteris i actituds necessàries per tal de fer una bona acollida:

- Tota la comunitat és la que acull i tota la comunitat és acollida.
- Cal conèixer a qui s'acull, la qual cosa vol dir escoltar i tenir interès per la situació que viu l'altra persona.
- Millorar la qualitat de l'acolliment, mantenint actituds amables i comprensives.
- Augmentar el temps dedicat a l'acolliment, a través d'una bona organització de la comunitat.
- Mantenir una actitud gratuïta,

respectant l'altra persona.

- Saber canalitzar i derivar (no tot ho podem resoldre a la comunitat).
- Acompanyar, estar al costat de l'altre.
- Procurar la participació i la implicació de les persones en la comunitat, respectant la seva llibertat.

És una responsabilitat de tots

En el **tercer capítol** trobem descrits els diferents àmbits de l'acolliment. Bàsicament és una actitud que ens pertoca a tothom i és responsabilitat de tota la comunitat mantenir aquest tarannà en totes les activitats i grups. Així podem parlar dels següents àmbits:

La **primera acollida** a la persona que s'apropa a la parròquia a fer una demanda concreta (religiosa, social, burocràtica...)

L'àmbit de la celebració de la fe: els que s'apropen a qualsevol celebració, ja sigui la del diumenge o altres, els que es preparen per algun sagrament, els que vénen per un funeral...

L'àmbit de l'evangelització i catequesi: les trobades amb els pares i mares dels nens i nenes de catequesi, les relacions amb altres grups...

L'àmbit de l'acció social: l'acolliment

ment que realitza Càritas en tots els seus projectes envers les persones que pateixen situacions precàries, la cura dels malalts, de la gent gran...

Tots aquests àmbits es compleixen amb els *moments de trobada* de la pròpia comunitat, perquè també entre els membres de la comunitat cal que ens fem arribar paraules, gestos i actituds d'acolliment, escolta i estimació.

Però cal un equip

El **quart capítol** fa una proposta d'equip d'acolliment per a la parròquia. Aquest equip, juntament amb el rector, és el responsable d'atendre les persones que s'adrecen a la parròquia amb demandes diferents i per motius també variats. La constitució d'aquest equip té un valor afegit: és una manera de visibilitzar que l'acolliment és missió de la comunitat, no només del rector que està al despatx. Així diferents persones de la comunitat assumeixen també aquesta funció i responsabilitat.

En aquest capítol hi podem trobar la descripció dels objectius d'aquest equip, la seva composició, el perfil de les persones que el formen, i les funcions més concretes que hauran de realitzar aquestes persones.

Finalment, el **cinquè capítol** fa unes observacions sobre una sèrie de recursos concrets que ajuden a donar un bon acolliment: uns espais físics acollidors, sense interrupcions, que preservin la privacitat..., unes cartelles ben posades i amb informacions clares, una taula informativa per fer difusió de documents i materials relacionats amb la comunitat, els fulls informatius, els butlletins, l'ús de les noves tecnologies (pàgina web, correus electrònics, power point...).

Dotze experiències d'arreu de Catalunya

La **segona part**, més àmplia, recull dotze experiències que il·lustren els conceptes teòrics expressats en la primera part:

- *L'equip d'acolliment* (Parròquia Mare de Déu del Carme de Barcelona).

- *Acolliment dels pares i mares que demanen el bateig* (Parròquia de Sant Martí Sarroca).

- *Acollida presagamental* (Parròquia de Sant Andreu de la Barca).

- *Esplai i catequesi amb discapacitats* (Fundació Sant Joaquim i Santa Anna de Tarragona).

- *Un sostre, una llar* (Parròquia de Constantí, Tarragona).

- *Acolliment de persones en risc d'exclusió social* (Fundació La Vinya de Bellvitge-Gornal, L'Hospitalet de Llobregat).

- *Centre d'acolliment El Xiprer* (Granollers).

- *Centre terapèutic de rehabilitació Mas d'en Lluc* (Albarca-Cornudella).

- *Guia de l'acolliment* (Parròquia de Santa Maria del Gornal de L'Hospitalet de Llobregat).

- *La cartellera* (Parròquia de Santa Magdalena d'Esplugues de Llobregat).

- *Les noves tecnologies aplicades a l'acolliment* (Parròquia de Sant Andreu de la Barca).

- *La pàgina web* (Parròquia de Figueres).

Aquestes experiències són una mostra entre moltes activitats i iniciatives que les comunitats cristianes d'arreu de Catalunya fan al llarg de la seva acció pastoral quotidiana.

Un fragment de la mateixa Guia pot servir de conclusió del treball d'aquell primer any de Xarxa: l'esperit de l'acolliment el podem resumir amb el "model d'acolliment a seguir

és el d'Emaús: caminar d'esquena a Jerusalem (lloc del poder), anant a cercar la gent allà on ells són, ajudant a formular bé les preguntes, cercant les respostes en la Paraula de l'Evangelí, donant claus per a entendre i participar en la celebració, i avançar vers la recerca d'una fe adulta i per això saber desaparèixer quan s'ha de fer".

Un pas més: la participació

Després del treball de Xarxa 2010 centrat en l'ACOLLIMENT, i del qual en tenim un bon fruit en la "Guia de Bones Pràctiques", ens vam proposar de continuar amb aquest estil de treball abordant una nova temàtica decidida després de les valoracions fetes entre tots. El tema proposat fou *La participació a les nostres comunitats*. És el pas realitzat a la Xarxa 2010-2011.

Aquesta és una preocupació que ve de lluny. Neix com una conseqüència del baptisme, com a inserció activa en el poble de Déu. I afecta els diversos àmbits de la vida comunitària, la litúrgia, el servei, el testimoni, l'organització. No és només una necessitat organitzativa, sinó la constitució d'unes comunitats vives i actives, amb tots els seus membres exercint aquelles funcions que els pertocuen. Un referent important en la fonamentació de la PARTICIPACIÓ el trobem en la Constitució sobre la Litúrgia del Concili Vaticà II. En aquest document trobem que més de trenta vegades s'esmenta la necessària participació dels fidels en allò que és la font i la culminació de la vida cristiana, la celebració de l'eucaristia i, en general, en tota la vida litúrgica. Quan es parla de participació sempre s'adjectiva caracteritzant-la com a "plena", "conscient", "activa", "pietosa", "fructuosa"... Doncs bé,

Presentació de la xarxa-CEP a la llibreria Claret.

si en aquest àmbit tan central de la vida cristiana es remarca tant la participació, bé podem pensar que també serà igualment important en d'altres àmbits que se'n deriven. Tots som cridats a unir-nos al cor de la vida eclesial, alguns són cridats a participar en algun camp pastoral (litúrgia, caritat, serveis), i encara alguns rebran un encàrrec ministerial per alguna missió concreta (laics amb missió pastoral).

Mentalitats que cal superar

En tot aquest plantejament és important superar la mentalitat de simple ajuda i col·laboració per passar a la mentalitat de participació, respectant naturalment la identitat dels diversos membres i ministeris en el poble de Déu. Creiem que aquesta temàtica obre un camp molt ampli de reflexió i proposta. Sobre la teologia del laïcat, sobre els ministeris a l'església, sobre la participació església endins i també món enfora, sobre la vinculació a la comunitat eclesial, identitat i pertinença. I també sobre tots els recursos i consells sociològics, psicològics, de dinàmica de grups, que poden facilitar

la participació i la col·laboració de preveres i laics en la missió de l'església.

Entenem per participació una manera de fer que configura una comunitat segons un determinat estil, on es té en compte l'opinió de les persones, on la informació es posa a disposició de la comunitat, on les decisions són fruit d'un treball en equip, i on s'estableixen canals i espais de participació concrets per a les persones que formen la comunitat. La participació és un procés que es genera en el si de grups i col·lectius que cooperen i col·laboren entre si, dialogant, discutint i consensuant què és el que volen fer plegats, com ho volen fer i realitzant accions conjuntes per tal de tirar endavant els seus projectes comuns.

Des d'aquesta perspectiva pensem que la participació no s'esgota en la presa de decisió sinó que l'entendem com un procés molt més ampli en què es poden determinar diferents graus en funció dels diferents moments o fases que s'assumeixin: informació, opinió, realització i valoració. La participació no és únicament una manera de fer i d'organitzar la vida col·lectiva sinó també una manera de fer-la desitjable i

òptima perquè suposa tenir en compte els interessos i les necessitats de tothom i, per tant, porta implícits els valors de l'Evangelí: la justícia, la solidaritat, l'autonomia de les persones, el diàleg i la comunicació.

Com s'aprèn a participar

Cal crear les condicions favorables a la participació. S'aprèn a participar tot participant; és a dir, a partir de la vivència i l'exercici de la mateixa participació. Però perquè es produeixi la participació calen unes condicions prèvies: la creació d'un clima de relacions interpersonals càlides i la necessitat de crear un sentiment de consciència col·lectiva i d'adhesió a la comunitat. Sentir-se estimat, apreciat i acollit positivament, sentir-se protagonista i important en una comunitat, incideix positivament en la motivació de les persones per a participar en la vida del grup. Alguns dels aspectes que poden ajudar a crear aquest clima d'afecte i acolliment són els següents: establir espais i moments per a viure i compartir els esdeveniments importants en les vides particulars de cadascú; obrir espais per compartir motivacions, creences, dificultats, esperances...; expressar mostres d'afecte, estima i reconeixement envers els membres del grup; fomentar un ambient positiu, sabent fer ús del bon humor com a eix transversal de les relacions. L'adhesió a la comunitat implicarà molt sovint haver de renunciar als interessos personals en bé dels col·lectius.

A partir d'aquests plantejaments vam proposar als membres de la Xarxa-Cep que s'impliquessin en la reflexió sobre la participació, a partir de la seva experiència i en un procés ampli i grupal d'aprofundiment. Ens preguntàvem per la fonamentació, els criteris,

els camins i canals, l'estil, els mètodes d'informació i de decisió; tot allò que podia conduir a fer possible i a fomentar la participació en les comunitats.

El treball de quatre mesos: dificultats i propostes

Durant quatre mesos hem estat en aquest procés i després l'equip responsable del CEP hem començat a elaborar i sistematitzar les aportacions. El passat 9 d'abril vam fer una primera presentació d'aquest treball en el marc del Simposi anual que organitza la Fundació Claret. Enguany era sobre els nous models de comunitat cristiana. La nostra aportació anava en la línia que qualsevol renovació del model comunitari ha de comptar actualment amb incrementar el sentit de personalització, de pertinença, de participació. Les respostes rebudes així ens ho proposen. En presentem aquí un primer avanç.

Es denota en les parròquies que han contestat, un esperit i nivell participatiu important. Una bona part apunta la necessitat de crear un bon clima en la comunitat i unes relacions interpersonals afectuoses, fet que motivaria a participar més activament. Per altra banda s'observa una percepció "escèptica", "pessimista" o "nostàlgica" pel fet de ser pocs i els mateixos. Per tant encara manca una presa de consciència de la positivitat de ser simplement minoria significativa enmig del món. També es constata el paper "condicionant" del capellà: dependència, els canvis de capellà afecten massa la comunitat, activisme, dificultats en delegar o en promoure processos nous de decisió, canvis... certa alienació del laïcat envers la responsabilitat del capellà... El relleu generacional, el pas de les responsabilitats a persones de mitjana edat o

joves (n'hi ha pocs a les nostres comunitats) es veu difícil. Hi ha dificultats per assumir responsabilitats. Es denota que hi ha molta participació en la litúrgia i molt variada en diferents serveis. També s'observa que hi ha participació més moderada en totes les activitats de les altres tres dimensions pastorals de tota parròquia: catequesi i grups, acció social i governança. En quant a la governança es valora el Consell pastoral i s'indica que caldria renovar-lo. Es proposa fer consultes generals sobre determinades qüestions, i convocar assemblees per recollir opinions, endegar processos de decisió... S'intenta força treballar i decidir en equip. S'apunta la necessitat d'espais de comunicació que aglutinin els diferents grups que hi ha en una parròquia i d'espais que permetin expressar a tothom el que pensa. Es creu convenient tenir un Projecte Parroquial, i la seva mateixa elaboració ja és un exercici important de participació de tota la comunitat. Es fa referència a augmentar i millorar l'ús de les noves tecnologies de comunicació. Moltes parròquies utilitzen, per la comunicació, informació, difusió dels actes i també per la participació, el full o revista, els avisos en les misses, les cartelleres, el correu electrònic i la pàgina web. S'apunta també la importància de la relació entre la parròquia i el barri o el poble, o la ciutat, i creuen que caldrien més accions vers el barri i les seves entitats.

Tres qüestions clau i algunes preguntes

Vam preguntar també les 3 qüestions claus que cadascú considerava més prioritàries per a treballar en la seva parròquia, i heus aquí el resultat: Formar responsables, donant-los autèntica autoritat. Elaborar un projec-

te parroquial a través d'un bon procés participatiu. Avançar en el treball en equip (equips responsables de comissions i grups, equip coordinador-animador de la parròquia...) i per tant en la descentralització i dependència excessiva del capellà amb la finalitat d'aconseguir una major autonomia de la pròpia comunitat cristiana.

I també preguntàvem: què proposaries per augmentar la participació en la teva comunitat? I es van plantejar aquestes idees: **L'obertura a noves persones.** Connectar i arrelar a la parròquia matrimonis joves entre les famílies que porten els nens i nenes a la primera comunió. Anar oferint responsabilitats a gent nova perquè hi hagi idees renovades. **Una bona comunicació i una informació atractiva.** Bona comunicació i transparència a l'hora de promoure i explicar projectes, restant oberts a acceptar aportacions noves. Informació clara i atractiva. Utilització de noves tecnologies per arribar al màxim de gent possible i explicar tot el que es fa. **Crear estructures estables dins la parròquia,** que puguin funcionar per elles mateixes, independentment del mossèn que hi hagi en el moment. Així la parròquia no es ressentirà tant en els moments de canvi. Fer una reflexió de tota la comunitat (assemblea, trobades...) sobre el que tenim, el que oferim i els necessaris canvis de futur. **La presència en l'entorn socio-cultural,** no perdre capacitat d'interacció, d'escolta de les preguntes del món i de proposta de la Paraula de l'Evangelí de Jesús. ☪

Mercè Basté i
Josep M. Domingo
Centre d'Estudis Pastorals